

To Cite This Article: Atmaca, G. and Reyhan, K. (2021). Adaptive Reuse in Restored Historic Buildings: A Field Study in Unye. *Journal of Interior Design and Academy*, 1(2), 82-99.

DOI: 10.53463/inda.2021vol1iss2pp82-99

Submitted: 12/10/2021

Revised: 21/11/2021

Accepted: 28/11/2021

ADAPTIVE REUSE OF HISTORIC HERITAGE BUILDINGS: A CASE STUDY OF UNYE

Tarihi Miras Yapılarında Uyarlamalı Yeniden Kullanım: Ünye Alan Çalışması

Göksu ATMACA¹, Kader REYHAN²

Öz

Tarihi yapılar bir kültürel miras olarak, geçmişimizi yansıtan somut varlıklardır. Kültürel değere sahip taşınmaz kültür varlıklarının korunarak gelecek kuşaklara aktarılması büyük önem taşımaktadır. Geçmiş ve gelecek arasında bir köprü görevi üstlenen bu değerlerin sürdürülebilmesi, onların kullanımıyla doğru orantılıdır. Restore edildikten sonra, kendi haline bırakılan her yapı tekrardan kaybolma ve yok olma durumuyla karşı karşıya kalacaktır. Bu kapsamda koruma yöntemlerinden biri olarak tercih edilen uyarlamalı yeniden kullanım, işlevsel olarak varlığını tamamlayan ancak fiziki olarak kısmen veya tamamen bir şekilde varlığını devam ettiren kültürel değerlerin, restorasyon aşamasından sonra başka bir işlevle hayata kazandırılmasıdır. Bu makalede, tarihi yapılarda yeni işlev sonucunda iç mekân kurgusundaki değişimlerinin kültürel sürdürülebilirliğe katkısı incelenmektedir. Bu çalışmanın hedefi, tarihi yapıların gelecek kuşaklara aktarılması için koruma yöntemlerinden biri olan uyarlamalı yeniden kullanım kapsamında Kültür Yolu Projesi kapsamında uyarlamalı yeniden kullanım ile yeni işlev kazanan tarihi miras yapıları üzerinden irdelenmesidir. Çalışmanın içeriğinde seçilen örnek yapıların tarihsel gelişim ve mimari özelliklerin incelenmesi ve sonrasında bu özelliklere dayalı biçimlenen restorasyon değerlendirmesi ve bu değerlendirmeyi tamamlayan uyarlamalı yeniden kullanımın tüm boyutları tartışılmaktadır. Çalışmanın oluşumunda çalışma yöntemi olarak literatür taraması yapılmış, saha çalışması ile görsel veriler ve ilgili kişilerden tarihi yapılarla ilgili bilgiler toplanarak konu irdelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mimari restorasyon, uyarlamalı yeniden kullanım, kültürel miras, sürdürülebilirlik

Abstract

Historical buildings are tangible assets that reflect our past as a cultural heritage. It is of great importance to conserve and transfer these immovable cultural assets to future generations. The sustainability of these values, which act as a bridge between the past and the future, is directly proportional to their use. After being restored, every structure left to itself will face the situation of disappearance and destruction again. In this context, adaptive reuse, which is preferred as one of the conservation methods, is the bringing to life of cultural values that complete their existence functionally but continue their existence physically, partially or completely, with another function after the restoration phase. In this article, the contribution of the changes in the interior design to the cultural sustainability as a result of the new function in historical buildings is examined. The aim of this study is to examine the historic heritage buildings that have gained a new function with the Cultural Road Project, within the scope of adaptive reuse, which is one of the conservation methods for transferring historical buildings to future generations. In the content of the study, the historical development and architectural features of the selected examples are examined, and then the restoration evaluation based on these features and all dimensions of adaptive reuse that completes this evaluation are discussed. In the formation of the study, literature review was initially made, subsequently, visual data and oral information about historical buildings were collected from the relevant people through field survey. Collected data, then then examined and evaluated in the frame of concept.

Keywords: Architectural restoration, adaptive reuse, cultural heritage, sustainability

¹ **Correspondence to:** Student of Restoration Master's Degree Program, Eskisehir Osmangazi University, Eskişehir, goksuatmaca9595@gmail.com, ORCID No: 0000-0002-5196-3021

² Assist. Prof. Dr., Eskisehir Osmangazi University, Eskişehir, kaderreyhan@gmail.com, ORCID No: 0000-0003-2564-1907

1.GİRİŞ

Tarihi yapılar, bir topluma ait kültürün somut kanıtı olarak tarihte olan yaşanmışlıkların ve özelliklerin karakterlerine sahip olmaktadır. Bu sebeple tarihi yapıların korunması, içlerinde barındırdıkları içsel mirasları ve kültürel değerlerin gelecek kuşaklara aktarılması demektir (Langston, 2008). Restorasyon, yapının inşa edildiği zamandaki durumuna geri döndürülmesidir; yenileme kavramı ise yapında mevcut standartları ve kodların (Bullen, 2007) karşılanmasını sağlayacak şekilde bir değişim geçirmesi demektir.

Tarihi, sanatsal ve teknik değeri olan bir yapının, kültürel ve tarihsel bir belge olarak bir yandan özgün nitelikleri ile korumak ve geleceğe aktarmayı sağlayan her türlü teknik ve mimari müdahaleler “koruma” eylemi olarak kabul edilmektedir (Kuban, 2000). Yapıya uygulanacak her türlü teknik ve mimari müdahaleler konusunda, literatürde karşıt görüşler bulunmaktadır. Bu konuda, Emmanuel Violet-le-Duc ile John Ruskin ve William Morris’in bakış açıları örnek olarak verilebilir. Emmanuel Violet-le-Duc’a göre bir yapının korunmasının en iyi yolunun yapıya ait olan yeni bir işlevin bulunması gerektiğini belirtmiştir. John Ruskin ve William Morris’e göreyse herhangi bir tarihi yapının restore edilmesinin ölülerini diriltmek kadar imkânsız olduğunu, tarihi yapılarda koruma için düzenli bakım yapılması gerektiğinden bahsetmişlerdir (Brebba ve Binda, 2011).

1933 yılında II. Dünya Savaşından sonra tarihi kentlerde ve eserlerde koruma ve yeniden canlandırma üzerine yayımlanan (Abacı, 2018) Atina Tüzüğü Madde 4’e göre, ayakta kalmayı başaran anıtlar için, özgün işlevlerinden çok uzak olmayan ve yapılması gereken uyarlamalardan sonra yapıya hasar vermemek kaydıyla yeni işlev vermesinin kabul edilmesinden bahsedilir. Aynı zamanda, tarihi yapıların özgün özellikleri ve taşıdığı değerler korunarak yeniden işlevlendirilmesi temel yaklaşımıyla uyarlamalı yeniden kullanım kavramının ana çizgisi Venedik Tüzüğü’nün 5. maddesinde belirlenmiştir (Ahunbay, 2019). Korumada altı çizilmiş önemli husus, özgün işlevini kaybetmiş ve yok olmaya yüz tutmuş tarihi yapıların işlevinin günümüz ihtiyaçları gözetilerek yapının özgün özelliklerini ve değerlerini kaybetmeden uyarlanarak yeniden kullanımına işaret etmektedir. Teorik olarak uyarlamalı yeniden kullanım kavramı, mevcut yapılarda yeni işlevler kazanma yeni bir olgu olmamaktadır. Tarihi süreçte, yapısal olarak sağlam olan mevcut yapılarda ihtiyaçlar dâhilinde yeni işlevler kazandırılmıştır. Bu kapsamda Rönesans döneminde klasik anıtların dönüştürüldüğü veya Fransız Devrimi sırasında dini yapıların endüstriyel ve askeri kullanımlar için yeni işlevler kazandığı görülmektedir. Burada yapılan yeniden işlevlendirme, kültürel mirasın korunması olmamakta, pragmatik bir yaklaşımla işlevsel ve finansal olmaktadır (Brebba ve Binda, 2011).

Koruma konusunun, tarihsel bir evrim geçirerek 2000’li yıllardaki içeriğine kavuştuğu görülmektedir (Kayalı ve Türk, 2005). 2000’li yıllardan sonra koruma, kültür ve doğa varlıklarının bakımını yapmak,

taşınmaz kültür varlıklarının kullanımı, onarımı ile bozulmasını önleyerek sonraki kuşaklara aktarabilmek için yapılan her çeşit çalışma olarak tanımlanmaktadır (Alsaç, 1992).

Tarihi yapılar inşa dönemine ait toplumun sosyo-kültürel yapısına, yaşam biçimine ve dönemin mimari üsluplarına dair bilgiyi günümüze taşımaktadırlar. Böylelikle, bu tarihi kültür varlıkları toplumun yaşantısı, değerlerini ve toplumsal belleği yansıtır. Toplumun yaşam biçimine yön veren birçok etkenin biçimlendirdiği fiziksel çevrelerin toplum kültürünü oluşturan bir parça olması ve geçmişe karşı duyulan hayranlığın, tarihi yapıların korunması düşüncesini yaşıtan en büyük kaynak olduğu söylenebilmektedir (Kuban, 2000). Kültürel miras için uyarlanabilir yeniden kullanım yöntemi, yapının korunması, çevresel ve ekonomik getirileri olmasının yanı sıra, tarihi ve mirası korumayı da kapsamaktadır (Bottero, D'Alpaos, ve Oppio. 2019).

Herhangi tarihi yapı için sürdürülebilir koruma yöntemi, sürdürülebilir tasarım ve tarihi koruma ilkelerinin harmanlanması sonucu ortaya çıkmaktadır (Conejos, Langston ve Smith, 2011). Tarihi yapıların ve kültürlerin sürdürülebilirliği, o yapıların kullanımı ile doğru orantılı olmaktadır. Tarihi yapıların korunması kapsamında, günümüze kadar pek çok çözüm geliştirilmektedir. Korunma çeşitlerinden biri olan uyarlamalı yeniden kullanımın, tarihi bir yapının, fiziksel olarak varlığını devam ettirebilen, zaman içinde inşa edilme amacından farklı olarak yeniden işlevlendirilmesidir. Bu durumda yapıların ve kültürlerin devamlılığının sağlanabilmesi için, bulundukları dönem koşullarına uygun olan yeni işlevlerin verilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda, yapılarda kültürel mirasın sürdürülmesini sağlama, günün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeni işlev kazanmasının ekolojik olarak katkısı da bulunma ve yapının tekrar terk edilmesi durumunda yeniden yok olma tehlikesiyle karşı karşıya olmasını da önlemektedir (Karslı ve Aytis, 2018).

Literatür çalışmalarında uyarlamalı yeniden kullanım, kullanılmayan veya yıkılmış bir yapının farklı bir amaç doğrultusunda yeni bir yapıya dönüştüren süreç (DEH, 2004); güncel ihtiyaçlar doğrultusunda değişen gereksinimler için yapının performansının yükseltilmesi ancak orijinal yapının mümkün olduğunca korunması (Latham, 2000); yapının kullanıcısı tarafından istenilen değişimler için bir yapının dönüştürülmesi (Douglas, 2002); mevcut kullanım dışında yapının herhangi bir kullanım için yenilenmesi veya rehabilitasyonu (Dolnick ve Davidson, 1999) olarak tanımlanmaktadır (Bullen, 2007). Uyarlamalı yeniden kullanımda esas unsur, yapının çevresiyle kurduğu etkileşim çerçevesinde değişen ve dönüşen yaşam biçimine cevap verecek işlevler ile yeniden değerlendirilmesi ve yeni işlevle birlikte yapının taşıdığı ve çevreye kazandırdığı değerler ile yorumlanmasıdır (Günçe ve Mısırlısoy, 2019). Buna göre, yapı çevresiyle birlikte ele alınıp değerlendirildiğinde, değişim ile yaratılan sosyal, kültürel ve tarihsel bağlantı sürekliliği ile yapının toplumsal bellekteki yeri korunmuş olmaktadır. Tarihi yapıların, mümkün olduğunca çağdaş yaşamın

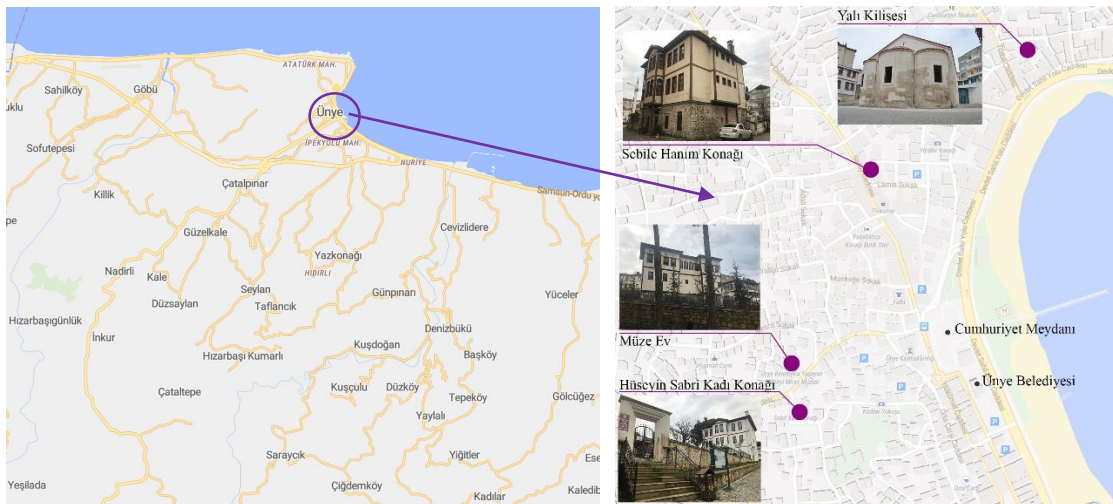
gerekliliklerini yerine getirerek korunması ve sürdürülebilirlik kavramıyla birlikte; tarihi ve kültürel miras kayıplarının önüne geçilmesi ve tarihi çevre bilincinin oluşması sağlanmaktadır (Mısırlısoy ve Günçe, 2016).

Bu çalışmanın esas amacı, geçmişten günümüze kadar gelen ancak yıkılarak veya yanarak bir kısmı ile varlığını sürdürmeye devam etmiş tarihi yapıların, kültürel devamlılığı sağlaması amacıyla Ünye Belediyesi tarafından restore edilerek yeniden işlevlendirme ile hayata döndürülen tarihi yapıların, orijinalliklerini ne kadar korudukları incelemektir. Bu çalışmayla birlikte geçmişten günümüze oluşmuş değişimleri ortaya koyarak uyarlamalı yeniden kullanım durumu değerlendirilecektir.

Bu çalışma kapsamında, kültürel mirasın bir parçasını oluşturan tarihi Ünye yapıları, koruma yöntemlerinden birisini oluşturan tarihi yapıların restorasyonu ve sonrasında yapıların yeniden işlevlendirilmesi kapsamında incelenecektir. Böylece taşıdıkları değerlerin korunması ve gelecek kuşaklara aktarımında bu yaklaşım sorgulanacak ve bulgular detaylı olarak tartışılmaktadır.

2. UYARLAMALI YENİDEN KULLANIM: ÜNYE ALAN ÇALIŞMASI

Ünye, Ordu ilinin bir ilçesidir. Karadeniz bölgesinde Samsun ve Giresun arasında, deniz kenarında olan bir ilçedir. Cevizdere vadisinde 1944-1945 ve 1963 yıllarında yapılan kazılarda, yontma ve cilalı taş devirlerine tarihlenen yaşama ait buluntular sonucu, Anadolu'nun en eski yerleşim yerlerinden biri olduğu kabul edilmektedir. Ünye'de toplam 108 adet Tescilli Kültür Varlığı bulunmaktadır (Ordu Valiliği resmi internet sayfası, 2021). Tecilli yapıların çoğu sivil mimari örneklerinden oluşmaktadır. Tarihi anıtsal ve sivil taşınmaz kültür varlıklarının belli başlıları; Ünye Kalesi, Ünye Müze Ev, Kadılar Yokuşu, Yalı Kilisesi, Sebile Hanım Konağı, Hüseyin Sabri Kadı Konağı, Hamamlar, Anıt Ağaç' tır.

Şekil 1. Yalı Kilisesi, Sebile Hanım Konağı, Yaşayan Kültürel Tarih Müzesi (Müze Ev) ve Hüseyin Sabri Kadı Konağı'nın kentteki konumu ("Kültür Envanteri, (2021)" haritası üzerinde yapı tespiti)

Alan çalışması kapsamında, konu çerçevesinde Şekil 1’de görüldüğü üzere Ünye Yalı Kilisesi, Sebile Hanım Konağı, Yaşayan Kültürel Tarih Müzesi ve Hüseyin Sabri Kadı Konağı Ünye içerisindeki konumları, taşıdıkları değerler ve büyüklükleri dikkate alınarak seçilmiştir. Seçilen örneklerin inşaa süreci ve tarihsel gelişimi, mimari özellikleri ve restorasyon süreci birbirini takip eden bir dizgede incelenmiş ve uyarlamalı yeniden kullanım yaklaşımı değerlendirilmiştir. Uyarlamalı yeniden kullanım kavramı, literatür taramasıyla analiz edildi; kavram kapsamında incelenecek olan örnek yapılar için saha çalışması yapıldı; gerekli veriler için belediye ve Kültür Varlıkları Koruma Kurulu arşivinden kaynak alındı. Elde edilen veriler sonucunda yazı, tablo ve resimlerle desteklendi.

2.1. Ünye Yalı Kilisesi

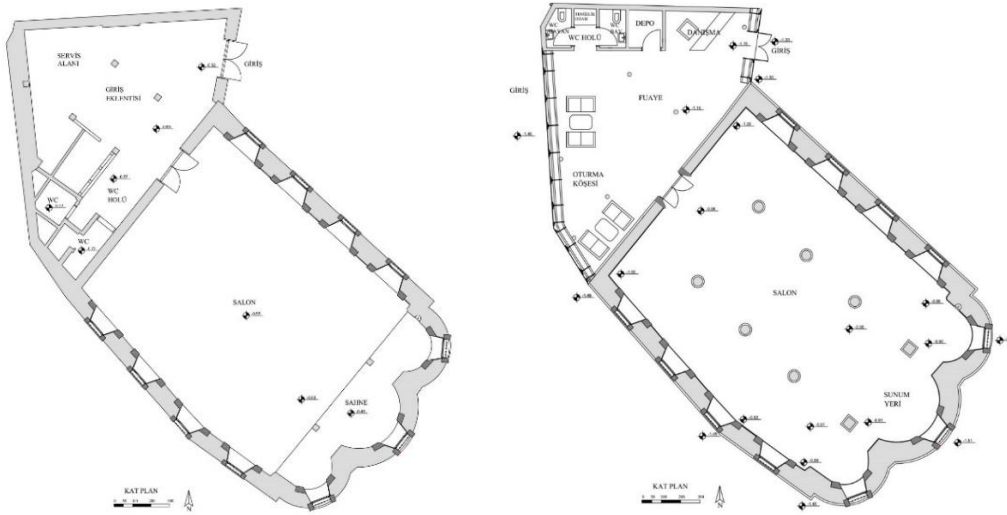
19. yüzyılın ikinci yarısından sonra inşa edilen kilise, Rumlar tarafından ibadet amaçlı olarak kullanılmaktadır. 1915 yılında gerçekleşen Ermeni tehciri sonrasında, Ermeni cemaati tarafından ibadet amaçlı kullanılmaya devam etmektedir. 1923 yılında gerçekleşen Lozan Mübadelesiyle birlikte kilise cemaatsiz kalınca, diğer kiliseler gibi metruklaşmaya başlamaktadır. Boş kalan kilise, kısmi bakımla onarılarak 1937-1950 yıllarında mazot kullanılarak elektrik elde edilen bir santral olarak kullanılmaktadır. 1960’lı yıllarda, düğün tiyatrosu, gösteri amaçlı kullanılmaktadır. 1980’lerde çoğunlukla depo olarak kullanılan, daha sonraları bazı onarım ve yenilemelerle düğün salonu olarak kullanılmaktadır (Ünye Tarihi Araştırma Grubu, 2021). 2012-2014 restore edilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1.

Yalı Kilisesi Künyesi (Atmaca, 2021)

	Yapı Adı	Ünye Yalı Kilisesi
	Orijinal Adı	Meryem Ana Panagia Kilisesi
	Konum	Ordu-Ünye
	Orijinal Kullanım	Kilise
	Yeni İşlev	Çok Amaçlı Salon
	Mimari Yapı	Ortodoks Kilisesi
	Yapı Malzemesi	Ünye Taşı
	Plan Şekli	Dikdörtgen

Yalı Kilisesi, diğer Ortodoks kilise özelliklerini barındırarak dikdörtgen planlıdır. Kiliseler genel olarak haç şeklinde olmaktadır ancak kilisenin küçük yapısından kaynaklı olarak dikdörtgen form şeklinde kalınmıştır. Mihrap kısmı üç çıkıntı şeklinde inşa edilmiştir.

Şekil 2. Ünye Yalı Kilisesi rölöve (Samsun Kültür Varlıkları Koruma Kurulu arşivi, 2021); restorasyon planı (Ünye Belediyesi arşivi, 2021)

Kilisenin ana girişi Batı yönündedir. Kilisenin içi narteks, nef, apsis bölümlerinden oluşmaktadır. Narteks adı verilen bölüm; Hristiyan olmaya hazırlanan insanların eğitim aldığı bölümdür. Aynı zamanda bu bölüm ceza alanların bekletildiği yer olmaktadır. Nef adı verilen bölüm; ana gövdeyi oluşturmaktadır. İki sıra halinde toplam 8 sütun bulunmaktadır. Şekil 2’de rölöve çalışması sırasında yapılan araştırmalarda bu sütunların temelleri bulunmamıştır. Kilisenin yapıldığı döneme ait diğer kiliseler incelenerek, bu sütunlar eklenmiştir (Samsun Kültür Varlıkları Koruma Kurulu, 2021). Normalde diğer kiliselerde ana gövdede farklı işlevler için pek çok bölüm bulunmaktadır. Ancak Yalı Kilisesi’nin küçük olması sebebiyle burada bölümler görülmemektedir (Tablo 2).

Tablo 2.

Yalı Kilisesi Restorasyon Süreci Aşamaları (Türkiye Kültür Portalı, 2021); (Ünye Tarihi Araştırma Grubu, 2021); (Atmaca, 2021)

Restorasyon Öncesi	Restorasyon Aşaması	Restorasyon Sonrası

Apsis adı verilen diğer bölümse; vaftiz, düğün tövbe gibi kutsal törenlerin yapıldığı yerdir. Girişin hemen karşısında konumlandırılmıştır. Vaftizin vaaz yaptığı kürsü de burada bulunmaktadır. Üç oval şekilde olan bu yapı, camilerdeki mihraba benzetilmektedir. Ortodoks kiliselerinde törenler sırasında oturmak saygısızlık olarak görüldüğü için, nef ve apsislerde oturmak için bank veya sıralar bulunmamaktadır.

Tarihi yapı, tarihsel süreçte, farklı kullanımlar için, orijinali koruma kaygısı olmadan sadece günün şartlarında binayı kullanmayı amaçlayan bir bilinçle, bilinçsiz bir şekillerde onarımlar görmektedir. Bu sebeple, kilisenin hatalı onarımlarını kapatmak ve orijinalini yakalamak amacıyla, nerdeyse tamamına yakın kısmı yıkılarak yeniden inşa edilmektedir (Samsun Kültür Varlıklarını Koruma Kurulu, 2021). Kilisenin yapımında kullanılan malzemelerde zemin kaplamasında, doğal taş kaplama yapılmaktadır. Duvarlar kireç sıvalı ve beyaz boyalıdır. Tavanda yine doğal kesme kum taşı kullanılmakta ve kemer ve tonozlardan oluşmaktadır. Aynı zamanda tavan kireç sıvalı ve beyaz boyalıdır.

Şekil 3. Yapının yeni işlevi doğrultusunda, yapının ihtiyacı olan yeni hacimler için yapıya eklenen giriş hacminin fotoğrafları (Atmaca, 2021)

Yapının orijinal işlevinde yer almayan ancak yapıya verilen yeni işlevde, ihtiyaçlar doğrultusunda modern eklemeler yapılmıştır. Şekil 3'te görüldüğü üzere, yeni eklemeler tarihsel dokuyla bir bütünlük sağlamamaktadır. Eklenen bu fuaye alanı, araziyle uyumlu bir şekilde yapıya entegre edilmektedir. Kilisenin orijinal halinde olmayan ancak restorasyon sırasında verilen yeni işlevle yapıya dahil edilen bir fuaye alanı eklenmiştir. Alanın cephelerinin cam olması yarı saydam bir geçiş alanı oluşturmaktadır. Daha önce kilise işlevindeyken olmayan ancak daha sonraki zamanlarda ihtiyaç doğrultusunda yapıya eklenen danışma, depo, tuvalet ve oturma köşesi bu alanda yeniden konumlandırılmıştır.

2.2. Sebile Hanım Konağı

1877 yılında, Şamdan gelen Arapzade İsmail Efendi tarafından ailesi için yaptırılmıştır. Yapının donanımı ve taş işçiliği geç dönem Osmanlı kategorisinde yer alsa da mimari tarzı bakımından yapı erken dönem kategorisine alınmaktadır (Tablo 3) ("Sebile Hanım", 2021).

Tablo 3.

Sebile Hanım Konağı Künyesi (Atmaca, 2021)

Yapı Adı:	Sebile Hanım Konağı
Orijinal Adı:	-
Konum:	Ordu-Ünye
Orijinal Kullanım:	Konak
Yeni İşlevi:	Butik Otel
Mimari Yapı:	Osmanlı Mimarisi
Yapı Malzemesi:	Taş, Ahşap
Plan Şekli:	Dikdörtgen

Tarihi yapı 3 kattan oluştuğu ve birinci ve ikinci katlarında dışa doğru çıkıntılarının olduğu görülmektedir. Yapının cephelerinde simetrik unsurlar görülebilmektedir. Samsun Kültür Varlıkları Koruma Kurulu'ndan alınan rölöve projesinin incelenmesi sonucunda zemin katta mutfak, 3 oda, sarnıç, 2 merdiven, giriş holü ve sofa görülebilmektedir. İkinci katta 6 oda, 1 sekilik, WC/banyo ve kat holü görülebilir. İkinci kat birinci katla aynı olmaktadır ancak sekilik kısmı kat holünden hacim alarak oda olarak kullanıldığı görülmektedir. Tarihi yapının Tablo 4'te de görüldüğü gibi taş olan kısmının sağlam kaldığı ancak üst katların kullanılamayacak konumda olduğu görülebilmektedir.

Tablo 4.

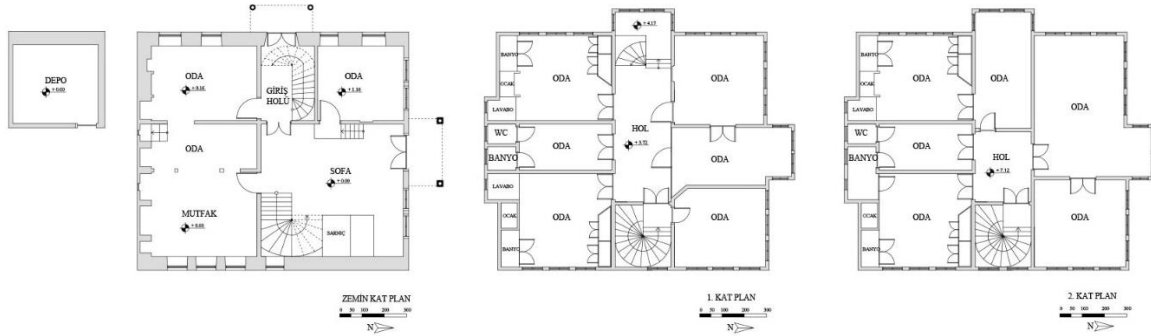
Sebile Hanım Konağı Restorasyon Süreci Aşamaları (Kültür Varlıkları Koruma Kurulu arşivi, 2021); (Varilci, 2021); (Atmaca, 2021)

Restorasyon öncesi	Restorasyon aşaması	Restorasyon sonrası

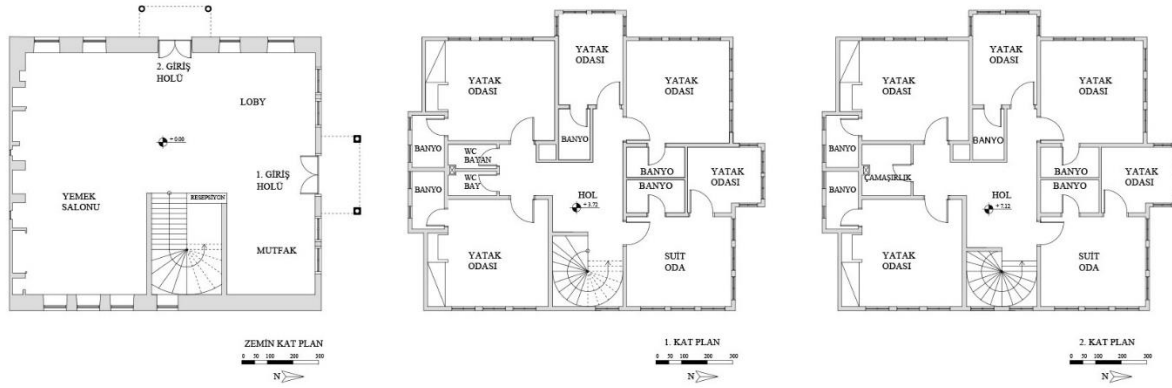
Şekil 4'te de görüleceği üzere, zemin katta mutfak hacminde yer alan ocaklık, birinci ve ikinci katta yapının batı cephesinde yer alan odalarda görülebilmektedir. Oda içlerinde dolap, ocaklık yanında konumlandırılmış banyo bulunmaktadır. Tarihi yapının iç kısımlarında ahşap tavan kaplamaları olduğu görülebilmektedir. Yapının orijinalliğine uymayan, yeni işlev doğrultusunda yapının ihtiyacı

olan yatak, TV, kalorifer gibi ögeler eklenmiştir. Dış cephede yer alan kat silmeleri orijinaline uygun olacak şekilde yeniden yapılmıştır. Birinci ve ikinci katta yer kuzey ve doğu cephelerinde, cumba çıkıntısı, ahşap kolonları ve taş kolan ayakları görülmektedir.

Şekil 4. Sebile Hanım Konağı rölöve projesi plan çizimleri (Kültür Varlıkları Koruma Kurulu arşivi, 2021)

Şekil 5. Sebile Hanım Konağı restorasyon projesi plan çizimleri (Kültür Varlıkları Koruma Kurulu arşivi, 2021)

Restorasyon projesi ile mekânsal kurguda değişiklikler olmaktadır. Eskiden bir konak olan bu tarihi yapının işlev değişikliğinden sonra yüklendiği otel fonksiyonu sebebiyle ana mekân kurgusu farklılaşmaktadır. Şekil 5'te de görüleceği üzere zemin katta yer alan iç duvar yıkılarak içi boş bir dikdörtgen hacim elde edilmiş ve bu kat mutfak, yemek salonu, lobi, resepsiyon olarak işlevlendirilmiştir. Yapının orijinalinde var olan iki merdivenden kuzey cephesinde kapının önünde yer alan merdiven iptal edilmiştir. Birinci katta merdiven hacminin olduğu ve eskiden sekilik olarak kullanılan bu alan, yeni işlevle birlikte oda olarak kullanılmaktadır. Doğu cephesinde yer alan cumba hacminin de içinde olduğu kısmın L şeklinde bir sofa, sonraki kullanımlarında bir panelle kapatılmış ve oda işlevi almış. Restorasyon projesiyle birlikte burayı ikiye bölerek odalara WC/banyo olarak eklenmiş, diğer yarısıysa güney cephesinde yer alan odaya ek oda olarak eklenerek süit odayı oluşturmuştur. Batı cephesindeki odalarda yer alan ocaklıkların yerlerinde olduğu görülebilmektedir. Aynı zamanda bu cephede yer alan odalara, yapının orijinalindeki WC/banyo bölünerek oda WC/banyosu olarak eklenmiştir. Bu hacimlerin ön kısmında yer alan WC holünün bir kısmı

restorasyon sonrası ortak kullanım için WC'ye dönüştürülmüş. Birinci kat ve ikinci katın aynı olduğu ancak kat WC'si olarak kullanılan hacmin bu katta çamaşırlık olarak kullanıldığı Şekil 5'te de görülebilmektedir.

2.3. Yaşayan Kültürel Tarih Müzesi (Ünye Müze Ev)

Yapı üzerinde yer alan taşlardan birinde restorasyon sırasında 1759 tarihi yazdığı görülmüş, bu sebeple yapım yılının bu tarih olduğu düşünülmektedir. Bu konak dönemin kaptanlarından olan Kaptan Server Bey tarafından ailesi için yaptırılmıştır (Tablo 5).

Tablo 5.

Yaşayan Kültürel Tarih Müzesi (Ünye Müze Ev) Künyesi (Atmaca, 2021)

Yapı Adı:	Yaşayan Kültürel Tarih Müzesi (Ünye Müze Ev)
Orijinal Adı:	-
Konum:	Ordu-Ünye
Orijinal Kullanım:	Konak
Yeni İşlevi:	Müze
Mimari Yapı:	Osmanlı Mimarisi
Yapı Malzemesi:	Taş, Ahşap
Plan Şekli:	Dikdörtgen

Tarihi yapı 3 kattan oluştuğu ve ara kat ve birinci katların köşelerinde odaların olduğu kare şeklinde dışa doğru çıkıntılarının olduğu görülmektedir. Yapının cephelerinde birbirini tekrar eden unsurlar olduğu görülebilmektedir. Ünye Belediyesi arşivinden alınan rölöve projesinin incelenmesi sonucunda zemin katta ahır, 2 oda ve hol görülebilmektedir. Ara katta 2 oda olduğu görülebilir. Ancak bu odalar arası bir bağlantı bulunmamaktadır. Her odaya zemin kattan dikey sirkülasyon sağlayan ayrı merdivenler bulunmaktadır. Tarihi yapının Tablo 6'ta da görüldüğü gibi taş olan kısmının sağlam kaldığı ancak üst katların kullanılamayacak konumda olduğu görülebilmektedir. Şekil 6 ve Şekil 7'de görüleceği üzere, yapının yeni işlevinin müze olması sebebiyle hacimler arası bağlanma veya ayrılma bulunmamaktadır. Yapıda restorasyon sonrasında gerçekleşen hacimsel farklılık, zemin katta yer alan kuzey cephesindeki kapının yanında yer alan WC'nin yeni işlev doğrultusunda iptal edilmesidir. Yapıda ahşap malzeme kullanımı sebebiyle oluşan hasarlarda onarma yapılmış, tavan süslemeleri korunmuş, hacimlerin formu orijinaliyle aynı olmakla birlikte, müze işlevi için içerisinde taşınabilir yeni objeler eklenmiş. İç duvarlarda yer alan, ahşap lentolar, yapının cephelerinde kat silmeleri

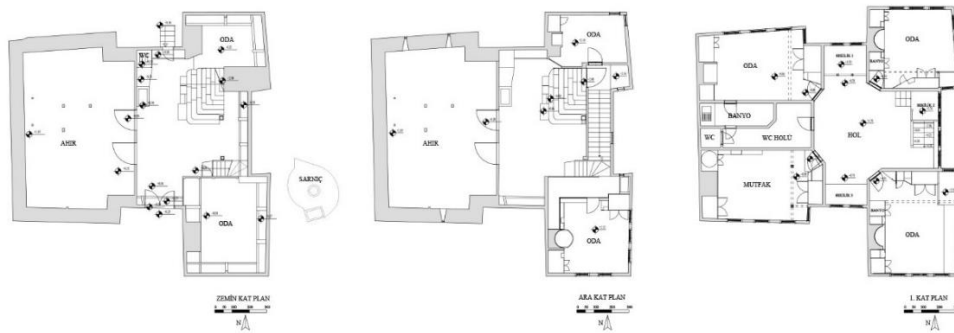
bulunmaktadır. Birinci katta yer alan odaların pencerelerinin üzerinde, vitray camların olduğu küçük pencereler konumlandırılmıştır.

Tablo 6.

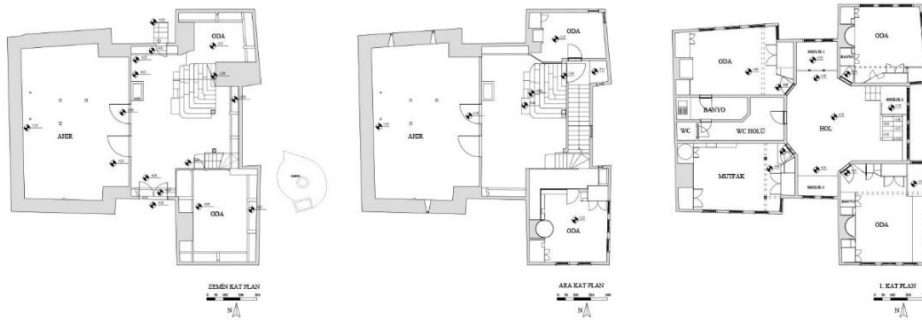
Restorasyon Sürecinin Karşılaştırılması (Mapio, 2021); (Atmaca, 2021)

Restorasyon öncesi	Restorasyon aşaması	Restorasyon sonrası

Birinci katta 3 ayrı sekililik, 3 oda, mutfak, WC/banyo ve sofa bulunmaktadır. Mutfak hacmi maketlerle ve tarihi eşyalarla o dönemi yansıtacak şekilde tasarlanmış. Odalarda sedir, ahşap dolap, ocaklık, ahşap duvar ve tavan kaplaması, mumluk raflarının bulunduğu görülmektedir.

Şekil 6. Müze ev rölöve projesi plan çizimleri (Ünye Belediyesi arşivi, 2021)

Şekil 7. Müze ev restorasyon projesi plan çizimleri (Ünye Belediyesi arşivi, 2021)

2.4. Hüseyin Sabri Kadı Konağı

19.yy'da Çoldurzade Ali Rıza Bey'in oğlu Hüseyin Sabri tarafından yapılan bir konaktır. 2017 yılında başlayan restorasyon çalışmaları, 2019 yılında tamamlanmaktadır (Tablo 7).

Tablo 7.

Hüseyin Sabri Kadı Konağı Künyesi (Atmaca, 2021)

Yapı Adı:	Hüseyin Sabri Kadı Konağı
Orijinal Adı:	-
Konum:	Ordu-Ünye
Orijinal Kullanım:	Konak
Yeni İşlevi:	Konuk Evi/Otel
Mimari Yapı:	Erken dönem Osmanlı Mimarisi
Yapı Malzemesi:	Taş, Ahşap
Plan Şekli:	Dikdörtgen

Tarihi yapı 3 kattan oluşmaktadır ve bir kadı tarafından yaptırılmaktadır. Burada da giriş katın taş, üst katların ahşap olduğunu görmekteyiz. Yapıya bakıldığında simetrik unsurları görebilmekteyiz. Zemin katta mutfak bulunmaktadır. Tarihi yapının zemin katında var olan taş işlemlerinin olduğu çeşme, denizlikler, yer döşemesi ve taş olan bazı merdiven basamakları orijinal haliyle korunmaktadır. Yaşam alanlarının üst katlarda olduğu görülmektedir. Yapıya biri doğu biri kuzey olmak üzere iki giriş bulunmaktadır (Tablo 8).

Tablo 8.

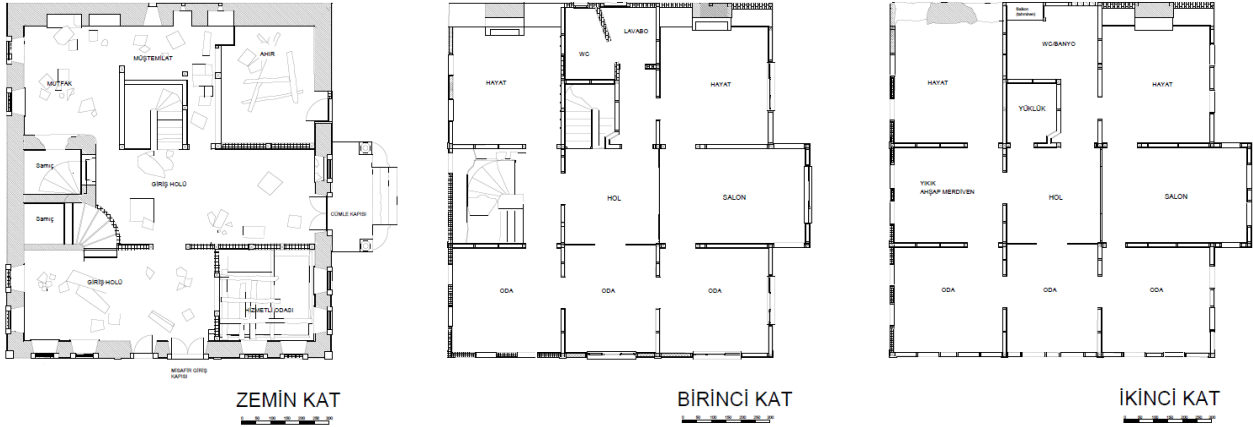
Restorasyon Sürecinin Karşılaştırılması (Ordu Manşet, 2021); (Ünye Belediyesi Web Sitesi, 2021); (Atmaca, 2021)

Restorasyon Öncesi	Restorasyon Aşaması	Restorasyon Sonrası

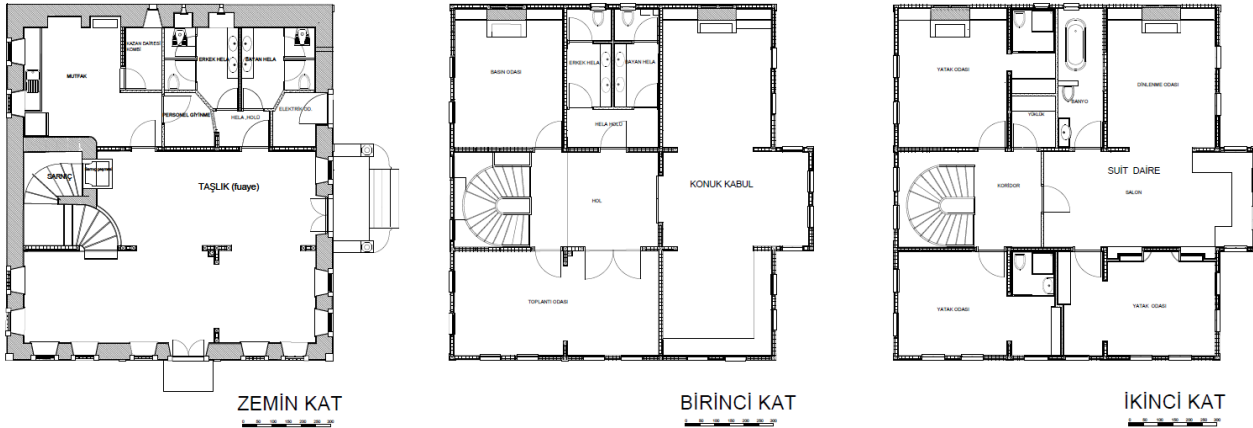
Yapıya ait olan merdiven tasarımında giriş katındaki basamakların taş devamının ahşap dönen merdiven şeklinde yeniden uygulandığı görülmektedir. Merdiven boşluğunda pencereler ve ahşap nişler bulunmaktadır. Merdivenle birlikte sofaya çıkılmakta oradan da odalara geçilmektedir. Dönemin şartlarında her odada bir aile yaşamaktadır ve her oda yaşamsal ihtiyaçları karşılayacak şekilde tasarlanmaktadır.

Her odanın içinde ocaklık bulunmaktadır. Ocaklık kısmındaki taşlarda, bazılarında tamamen bazılarında bir kısmının orijinal halinde kullanıldığı görülmektedir. Yüklük, banyo, depolama alanları yine mahremiyetten kaynaklı olarak ahşap kapaklarla kapatılmaktadır. Tarihi yapının iç kısmında lentoların kullanıldığı görülmektedir. Modern parçaların kullanıldığı tarihi yapılar, avizeler, eklenen kalorifer petekleri orijinalliğe uymamaktadır. Dış cephede kat silmeleri orijinaline uygun şekilde yeniden yapılmaktadır. Üst katın orta pencerelerinde alınlık görülmektedir. Bahçe kapısında yer alan sütun orijinalinde de vardır.

Şekil 8. Hüseyin Sabri Kadı Konağı rölöve projesi plan çizimleri (Ünye Belediyesi arşivi, 2021)

Şekil 9. Hüseyin Sabri Kadı Konağı restorasyon projesi plan çizimleri (Ünye Belediyesi arşivi, 2021)

Hüseyin Sabri Kadı Konağı'nın kamusallaştırma işlemlerinin tamamlanmasından sonra rölöve projesi hazırlanmaktadır. Tarihi yapının üst katları tamamen kullanılamaz bir halde olduğu için öncelikle gerekli temizleme işlemleri yapılmaktadır. Zemin katta yer alan taş kısımların çoğunluğu orijinal halleriyle kullanılmaktadır. Zemin katta yer alan musluk bölümü de orijinal haliyle bulunmaktadır.

Şekil 8 ve Şekil 9'da görüldüğü üzere restorasyon projesi ile mekânsal kurguda değişiklikler olmaktadır. Eskiden bir ev olan bu tarihi yapının işlev değişikliğinden sonra yüklendiği otel

fonksiyonu sebebiyle ana mekân kurgusu farklılaşmaktadır. Bu noktada, zemin kat gelen misafirlerin karşılandığı, kafe ve mutfak şeklinde; 1. Katta misafirlerin oturabileceği, yemek yiyebileceği, toplantıların yapılabileceği ve aynı zamanda yatak odalarının bulunduğu, 2. Katta ise yatak odalarının olduğu yeni bir kurgu söz konusudur.

Yapı orijinalinde var olan giriş ve 1. Kat arasında yer alan iki merdivenden bir tanesi iptal olarak yapıda 3 kat arasında sirkülasyonu sağlayan tek merdiven bırakılmaktadır. Kullanım dışı bırakılan bu merdiven alanı giriş katta, mutfağa ve personel giyinme odasına dönüşmektedir. Eskiden müştemilat olan yer yeni işlev için gerekli olan kazan dairesi ve erkek tuvaletine, eskiden ahır olarak kullanılan hacimse bayan tuvaleti ve elektrik odasına dönüştürülmüştür. Giriş holü fuaye olarak kullanılırken, eskiden hizmetli odası olan hacimse fuayeye katılarak daha geniş bir hacim yaratılmıştır.

Şekil 10. Yeni işlev tarihi yapının iç mekânları (Atmaca, 2021)

Birinci kattaki iptal edilen merdiven boşluğu, bay bayan tuvaletine katılmıştır. Sarnıç tarafındaki merdivenden çıkıldığında sol tarafta yer alan hayat bölümü basın odasına dönüşmüştür. Şekil 10'da görüldüğü üzere, merdivenin tam karşısındaki salon kısmı belediyenin konuk evi olması sebebiyle, konuk kabul odası olarak değerlendirilmektedir. Konuk kabul bölümü, orijinal yapıda yer alan, ikinci hayat, salon ve oda hacimlerinin birleşimiyle oluşturulmaktadır. Toplantı odasında, iki oda birleşimi görülmektedir.

İkinci katta yüklük ve tuvalet kısmı yeni işlev için, bir kısmı yüklük olarak kullanılmaya devam etmiş, bir kısmı eskiden hayat olarak kullanılan daha sonra odaya dönüştürülen kısma, bir kısmı da hayat, salon ve bir buçuk odanın birleşimiyle oluşturulan süit daireye banyo tuvalet olarak eklenmiştir. Merdivenden çıkınca sağda kalan odaya ortadaki odadan ilave yapılmış ve oda içine tuvalet banyo eklenmiştir.

Konağa verilen yeni işlev doğrultusunda gerekli olan duşa kabin ve küvetler yapıya modern birer eklentilerdir. Yapının restorasyonu sırasında orijinalinde var olmayan ısınma ihtiyacını karşılamak için sonradan eklenen kalorifer petekleri mevcuttur. Yapının içinde yer alan bazı mobilyalar orijinal mimariye uygun bulunmakla beraber, dönemin tarihsel yapısını yansıtmaktadır. Bunun yanı sıra, günümüzün şartlarının sonucu olarak modern mobilya, aydınlatma vb. eklenmiştir. İç mekânda, kültürel sürdürülebilirliğin en önemli parçalarından biri olan ahşap tavan işçiliği görülmektedir. Aynı zamanda, iç mekânda büyük oranda ahşap kullanımı mevcuttur.

3. SONUÇ

Bir yapının, tasarımı belirleyen önemli faktörlerden biri işlev olmaktadır. Her biri değerli olan tarihi yapıların bazıları günümüzde orijinal işlevlerini yitirmektedirler. Bu yapıların işlevlerini değiştirirken, miras korumacılığına dikkat edilmesi gerekmektedir.

Zamanın ilerlemesi ve şartların değişmesi insanların ve çevrenin ihtiyaçlarıyla beklentilerini de değiştirmektedir. Tarihi yansıtan ve tekrar aynı şekilde var olması mümkün olmayan yapıların yok olmasının önlenmesi ve varlıklarının sürdürülebilmesi, koruma önlemlerinin alınmasına ve bu yapıların kullanımlarının devamlılığına bağlı olmaktadır.

Koruma yöntemlerinden biri olarak tercih edilen uyarlamalı yeniden kullanımın, başarılı bir şekilde tamamlanması için hem doğru işlev verilmesi hem de doğru işlevin tarih yapıya doğru bir şekilde entegre edilmesi çok önemlidir. Bu noktada başarı bir şekilde gerçekleştirilen restorasyon işlemiyle birlikte, tarihi yapının kültürel öğelerinin sürdürülebilirliği sağlanırken, yapıların toplumsal olarak günün ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde yeni işlev kazanması hayata tutunmalarını sağlayacaktır. Restorasyon işlemi sırasında ICOMOS (1999) tüzüğünde, yapının kabul edilebilir yaşam şartlarına sahip olunması için, yeni işlev doğrultusunda gerek duyulan birtakım değişiklikler olabildiği maddesi yer almaktadır. Ancak bu yapının geçmiş ile bir bağ kurduğu göz önüne alınarak, geçmiş izlerinin kaybetmemesine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Çalışmada incelenen, işlevini yitirmiş varlığını kısmen de olsa hala devam ettiren dini ve sivil mimari yapıları kapsamında Ünye Yalı kilisesi ve Hüseyin Sabri Kadı Konağı analiz edilmektedir. Bu çalışmada yeni işlev kazanan yapıların, yapısal değişimler ve bunun neticesinde mekânsal kurgudaki farklılaşma, kültürel katmanların okunması ve devamlılığı gibi kriterler doğrultusunda incelenmektedir. Her yapıda, kendilerine özgü farklı tasarım süreçleri gerçekleşmektedir. Yalı kilisesi tarihsel sürecinde pek çok kez işlev değiştirmesi sebebiyle yıpranmış; konaklarsa, bakımsızlıktan, ahşap malzeme kullanımından kısmen yıkılmıştır. Şehirde konumları gereği önemli yerleri olan bu yapılar, restorasyon projesiyle yeniden canlanmış ve günümüz şartları doğrultusunda gerçekleşen bu

canlanma getirisi olarak Yalı kilisesine, modern malzemeler kullanılarak yarı saydam bir alan oluşturulmuş, Konaklara ise modern parçalar eklenmiş. Yapılar iç mekân kurgusunun sürdürülebilirliğine dikkat ederek, yeni işlevin ihtiyaç duyduğu iç mekân konforunun sağlanması için, hacimlerde değişimler gerçekleşmiştir.

Uyarlamalı yeniden kullanım, daha önceki süreçlerde tercih edilen pasif korumanın yerine, daha aktif sürdürülebilir bir koruma olduğu kabul edilebilir. Elde edilen incelemeler ve değerlendirmeler sonucunda bu koruma yönteminin aslında hem ekonomik, hem kültürel, hem kullanıcıyı da içine katan, hem de çevre dostu bir koruma yaklaşımı benimsediğinin görülmesiyle birlikte, korumada önemli bir yer teşkil ettiği söylenebilir. Literatüre katkısı bakımından uyarlamalı yeniden kullanım kapsamında ele alınan bu çalışmadan elde edilen bulgularla sonraki yapılacak olan çalışmalara yol göstermesi ile koruma konusunda yapılmış çalışmaları tartışma açısından bir katkı sunmuştur.

Teşekkür ve Bilgi Notu

Bu makale, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı'nda Dr. Öğretim Üyesi Kader Reyhan danışmanlığında yürütülen, yüksek lisans tezi kapsamında hazırlanmıştır. Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur. Çalışmada Etik Kurul izni gerekmemiştir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması olmadığını beyan etmektedirler.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyan Özeti

Yazarlar makaleye eşit oranda katkı sağlamış olduklarını beyan etmektedirler.

KAYNAKÇA

Abacı, E. (2018). *Tarihi konutlarda işlev değişikliğinin değerlendirilmesi* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=WALfUVpdXq_IlcrxG_ae5g&no=ot1YDBylpNCK0B-BYF29Pg

Ahunbay, Z. (2019). *Kültür mirasını koruma ilke ve teknikleri*. İstanbul: Yem Yayınları.

Alsaç, Ü. (1992). *Türkiye'de restorasyon*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Atina Tüzüğü (1933). Erişim adresi: <http://www.alanbaskanligi.gov.tr/evrak/turkce/1933-Atina-tuzu.pdf>

Atmaca, G. (2021). Kişisel fotoğraf arşivi.

Bottero, M., D'Alpaos, C., & Oppio, A. (2019). Ranking of adaptive reuse strategies for abandoned

industrial heritage in vulnerable contexts: a multiple criteria decision aiding approach. *Sustainability*, 11(3), 785. Erişim adresi: <https://www.mdpi.com/2071-1050/11/3/785>

Bullen, P.A. (2007), Adaptive reuse and sustainability of commercial buildings. *Facilities*, 25(1/2), 20-31. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/235264539_Adaptive_reuse_and_sustainability_of_commercial_buildings

Brebbia, C.A, ve Binda, L. (2011). *Structural studies, repairs and maintenance of heritage architecture XII*. Erişim adresi: https://books.google.com.tr/books?id=K17a6qIguZkC&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Conejos, S., Langston, C. ve Smith, J. (2011). *Improving the implementation of adaptive reuse strategies for historic buildings*. Le Vie dei Mercanti S.A.V.E. Heritage: Safeguard of Architectural, Visual, Environmental Heritage, Naples, Italy, 1-10. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/259844345_Improving_the_implementation_of_adaptive_reuse_strategies_for_historic_buildings.

Department of Environment and Heritage. (2004). Erişim adresi: <https://www.awe.gov.au/sites/default/files/documents/adaptive-reuse.pdf>

Dolnick, F. ve Davidson, M. (1999). A Glossary of Zoning, Development and Planning Terms, Planlama ve Danışmanlık Hizmeti Raporları (491-492) American Planning Association.

Douglas, J. (2002). *Building adaptation*. Erişim adresi: https://books.google.com.tr/books?id=gaqwsLs23mgC&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbg_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Günçe, K. ve Mısırlısoy, D. (2019). Assessment of adaptive reuse practices through user experiences: traditional houses in the walled city of Nicosia, *Journal of Sustainability (Switzerland)*, 11(2), 540. Erişim adresi: https://www.researchgate.net/publication/330536337_Assessment_of_Adaptive_Reuse_Practices_through_User_Experiences_Traditional_Houses_in_the_Walled_City_of_Nicosia

Karlı, U. ve Aytıs, S. (2018). Eski kabuk yeni işlev: yeniden kullanıma adaptasyon. *Yapı Dergisi*. Erişim adresi: <https://yapidergisi.com/eski-kabuk-yeni-islev-yeniden-kullanima-adaptasyon/>

Kayalı, B. ve Türk, A. (2005). *Isparta kent merkezinde bulunan sivil mimarlık örneklerinin günümüzdeki durumları, koruma sorunları ve değerlendirme önerileri* (Yüksek lisans tezi). Erişim adresi: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=Z-ZgQy2ACIza5AGC_d42Xw&no=ykNaLJNex4djjYpUecknJQ

Kuban, D. (2000). *Tarihi çevre koruma ve onarımın mimarlık boyutu kuram ve uygulama*.

İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

Kültür Envanteri. (2021). Erişim adresi: <https://kulturenvanteri.com/harita/#12.43/41.13524/37.28788>

Türkiye Kültür Portalı. (2021). Erişim adresi: <https://www.kulturportali.gov.tr/>

Langston, C. A. (2008). *The sustainability implications of building adaptive reuse*, Çin İnşaat Yönetimi Araştırma Enstitüsü (CRIOCM) Uluslararası Sempozyumu, Çin.

Latham, D. (2000). Creative re-use of buildings. Erişim adresi: https://pure.bond.edu.au/ws/portal/27956743/2008_The_sustainability_implications_of_building_adaptive_reuse.pdf

Mapio. (2021). Erişim adresi: <https://mapio.net/pic/p-60202252/>

Mısırlısoy, D. ve Günçe, K. (2016). Adaptive reuse strategies for heritage buildings: A holistic approach. *Sustainable Cities and Society*, 26, 91-98.

Ordu Manşet haber sitesi. (2021). Erişim adresi: <http://www.ordumanset.net/m-haber-8007.html>

Ordu Valiliği Resmi Web sitesi. (2021). Erişim adresi: <http://www.ordu.gov.tr/unye>

Samsun Kültür Varlıkları Koruma Kurulu arşivi. (2021).

Sebile Hanım Konağı. (2021). Erişim adresi: <http://www.sebilehanimkonagi.com/>

Türkiye Kültür Portalı. (2021). Erişim adresi: <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/ordu/gezilecekler/yali-kilisesi-unyeordu>

Ünye Belediyesi arşivi. (2021).

Ünye Belediyesi Resmi Web Sitesi. (2021). Erişim adresi: <https://www.unye.bel.tr/icerik.php?icerik=1072&Kategori=1001>

Ünye Tarihi Araştırma Grubu. (2021). Erişim adresi: <http://unyetariharastrmagrubu.blogspot.com/>

Venedik Tüzüğü. (1999). Erişim adresi: http://www.icomos.org.tr/Dosyalar/ICOMOSTR_tr0243603001536681730.pdf

